

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa K. K. jako reprezentanta grupy, w skład której wchodzi:

(...)

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej P. w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 18 grudnia 2019 r., sygn. akt VI ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od pozwanej na rzecz K. K. jako reprezentanta grupy kwotę 5.400,- (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa P. w W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 grudnia 2019 r., którym zmieniono wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 grudnia 2017 r. poprzez korektę błędu rachunkowego z kwoty 1 700 667,19 zł na kwotę 1 652 070,28 zł stanowiącą sumę roszczeń poszczególnych członków grupy reprezentowanej przez K. K., uchylenie

zaskarżonego wyroku w pozostałej części oraz oddalenie apelacji pozwanej w pozostałym zakresie.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

W niniejszej skardze oparto się na przyczynach przyjęcia skargi do rozpoznania wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Skarżąca dostrzegła następujące dwa zagadnienia prawne:

- czy nieprawdziwość informacji o poniesieniu przez spółdzielnię danych kosztów inwestycji ujętych w ostatecznym rozliczeniu kosztów budowy przy braku wad oświadczenia woli spółdzielni stanowi samoistną podstawę do stwierdzenia nieważności oświadczenia woli spółdzielni w przedmiocie ostatecznego rozliczenia (art. 18 u.s.m. w zw. z art. 58 § 1 k.c.) oraz czy stwierdzenie nieważności w takiej sytuacji dotyczy całej czynności prawnej, polegającej na ostatecznym rozliczeniu kosztów budowy czy jedynie część czynności prawnej obejmującą nieprawdziwe oświadczenie?

- czy skutkiem stwierdzenia nieważności oświadczenia spółdzielni w przedmiocie ostatecznego rozliczenia inwestycji jest obowiązek zwrotu wszystkich świadczeń dokonanych przez strony w oparciu o nieważne oświadczenie, tj. ze strony spółdzielni obowiązek zwrotu pełnej kwoty wpłaconego wkładu, a ze strony członka spółdzielni obowiązek ponownego przeniesienia własności lokalu na rzecz spółdzielni?

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał już, że powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 - niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 - niepubl.). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem

sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, niepubl.). Istotne zagadnienie prawne należy zatem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 - niepubl.).

Wskazane zagadnienia nie spełniają powyższych wymagań. Na gruncie niniejszej sprawy nie zachodzi konieczność dokonania wykładni wskazanych przepisów. Ze stanu faktycznego wynika bowiem, że nieważność wynikająca z naruszenia art. 18 ust. 4 u.s.m. (dowolnego naliczenia kosztów budowy lokalu) jest związana z doliczeniem określonej i bezspornej kwoty pieniężnej (rynkowej ceny prawa użytkowania wieczystego). W takim przypadku już *prima facie* nie ulega wątpliwości, że nieważność dotyczy jedynie obowiązku zapłaty tej kwoty, a nieważne postanowienie można zastąpić przepisami ustawy (w tym przypadku wyeliminować z kosztorysu kwotę doliczoną do niego bez podstawy prawnej). Z tej przyczyny rozważanie pozwanej w zakresie zagadnień prawnych nie ilustrują poważnego, nowego problemu prawnego, który wymagałby pogłębionej wykładni Sądu Najwyższego.

Z kolei dla skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - niepubl.). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.).

Skarżąca podnosi, że oczywista zasadność skargi wynika z naruszenia art. 10 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. W jej ocenie niewydanie przez Sąd I instancji postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym na podstawie art. 10 ust. 1 *in fine* tej ustawy wywołało skutek w postaci pozbawienia jej prawa do wniesienia zażalenia na podstawie art. 10 ust. 2 u.r.s.p.g., a tym samym pozbawiło pozwaną możliwości obrony swoich praw.

Sąd Najwyższy nie podziela toku rozumowania skarżącej w tym zakresie. Po pierwsze Sąd pierwszej instancji wydał postanowienie o częściowym odrzuceniu pozwu z tej przyczyny, że nie wszystkie osoby zgłaszające roszczenia spełniały wymagania stawiane uczestnictwu w postępowaniu grupowym. Kwestia ta stała się zatem przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu, a Sąd Apelacyjny ostatecznie rozpoznał zażalenie na postanowienie ustalające, że sprawa prowadzona jest w postępowaniu grupowym z dnia 7 kwietnia 2017 r., co przeczy tezie skarżącej. Nawet jeśli w chwili wydania postanowienia w tym przedmiocie skarżąca dostrzegła nieprawidłowości w zastosowaniu prawa procesowego, powinna była zgłosić naruszenie w trybie art. 162 k.p.c., czego nie uczyniła z własnego wyboru. Nie sposób przyjąć, że doszło w tym zakresie do pozbawienia możliwości obrony praw pozwanej, gdyż zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw zachodzi w przypadku naruszenia przepisów postępowania, którego skutkiem jest niemożność działania strony w całym postępowaniu lub w jego istotnej części. Chodzi zatem o uchybienia procesowe o takiej skali i znaczeniu, które faktycznie uniemożliwiły stronie dochodzenie lub obronę przysługujących jej praw przed merytorycznym rozstrzygnięciem sporu. Nie każde naruszenie przepisów postępowania, nawet jeśli miało ono wpływ na wynik sprawy, może być uznane za podstawę nieważności postępowania objętą art. 379 pkt 5 k.p.c. W szczególności pozbawienie strony możliwości obrony swych praw polega na tym, że z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, nie zaś na tym, że mimo

naruszenia przepisów procesowych strona podjęła czynności procesowe. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2020 r., II CZ 51/20; z dnia 14 sierpnia 2020 r., V CSK 618/19 oraz z dnia 26 czerwca 2020 r., IV CZ 16/20 - niepubl.). Nie ulega wątpliwości, że strona pozwana była aktywna w całym toku postępowania w sprawie. Możliwość kwestionowania rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji w przedmiocie dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym pozostawał w pełnej dyspozycji strony, która jednak z niej nie skorzystała. Art. 379 pkt 5 k.p.c. chroni zaś istnienie możliwości obrony praw strony, nie korzystanie z istniejącej możliwości.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c., o kosztach pomocy prawnej świadczonej przez adwokata z urzędu orzekł zaś na podstawie § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.